

Képletgyűjtemény

Gördülési ellenállás (F_g), vonóerő:

$$F_g = m \cdot g \cdot f$$

F_g : gördülési ellenállás (N)

m : a jármű tömege (kg)

g : nehézségi gyorsulás (m/s^2)

$f = \mu_g$: a gördülési ellenállás tényezője

P_g : a gördülési ellenállás legyőzéséhez szükséges teljesítmény (W)

v : a gépkocsi haladási sebessége (m/s)

(epszilon) ε	(rhó) ρ
(éta) η	(szigma) ζ
(mű) μ	(fi) φ

A gördülési ellenállás legyőzéséhez szükséges teljesítmény (P_g):

$$P_g = m \cdot g \cdot f \cdot v = F_g \cdot v$$

Gördülési ellenállási tényező:

$$f = \mu_g = \frac{e}{r_g}$$

e : reakció erő karja

r_g : gördülési sugár

Légellenállás (F_l):

$$F_l = \frac{\zeta}{2} \cdot A \cdot c_w \cdot v^2$$

F_l : légellenállás (N)

P_l : a légellenállás legyőzéséhez szükséges teljesítmény (W)

c_w : a formatényező (légellenállási tényező)

A : a homloklfelület nagysága (m^2)

ζ : a levegő sűrűsége (kg/m^3)

v : sebesség (m/s)

A légellenállás legyőzéséhez szükséges motorteljesítmény (P_l):

$$P_l = \frac{\zeta}{2} \cdot A \cdot c_w \cdot v^3 = F_l \cdot v$$

**Ha a jármű haladási irányával megegyező irányba szél fúj (hátszél), akkor a:
légellenállás:**

$$F_l = \frac{\zeta}{2} \cdot A \cdot c_w \cdot (v - v_{szél})^2$$

motorteljesítmény:

$$P_l = \frac{\zeta}{2} \cdot A \cdot c_w \cdot (v - v_{szél})^3$$

**Ha a jármű haladás irányával szembe fúj (szembeszél) a szél:
légellenállás:**

$$F_l = \frac{\zeta}{2} \cdot A \cdot c_w \cdot (v + v_{szél})^2$$

motorteljesítmény:

$$P_l = \frac{\zeta}{2} \cdot A \cdot c_w \cdot (v + v_{szél})^3 = F_l \cdot (v + v_{szél})$$

Emelkedési ellenállás (F_e), vonóerő:

$$F_e = m \cdot g \cdot \operatorname{tg} \alpha = m \cdot g \cdot \frac{p}{100}$$

Az emelkedési ellenállás legyőzéséhez szükséges teljesítmény (P_e):

$$P_e = m \cdot g \cdot \operatorname{tg} \alpha \cdot v = m \cdot g \cdot \frac{p}{100} \cdot v = F_e \cdot v$$

F_e : emelkedési ellenállás (N)

m : a jármű tömege (kg)

g : nehézségi gyorsulás (m/s^2)

α : a lejtés szöge

P_e : az emelkedési ellenállás legyőzéséhez szükséges teljesítmény (W)

v : a jármű haladási sebessége (m/s)

A „p” értékének megállapítása:

p : a lejtő emelkedése %-os formában

h : a szintkülönbség

l : a lejtő vízszintes vetülete

Kis lejtőszögnél: $\sin \alpha = \operatorname{tg} \alpha = \frac{h}{l} = \frac{p}{100}$

Menetellenállás (F_m):

$$F_m = F_g + F_l + F_e$$

$$F_m = (m \cdot g \cdot \mu_g) + \left(\frac{\zeta_{\text{levegő}}}{2} \cdot A \cdot c_w \cdot v^2 \right) + \left(m \cdot g \cdot \frac{p}{100} \right)$$

Az eredő külső menetellenállás legyőzése (P_m):

$$P_m = F_m \cdot v \quad (\text{N} \cdot \text{m/s} = \text{W} \rightarrow \text{kW})$$

Határsebességek:

Kicsúszási határsebesség (ívmenetben, sík úton):

Az a sebesség, amelyet meghaladva a jármű a kanyar ívéről kisodródik, irányíthatatlanná válik.

$$v_{kmax} = \sqrt{\mu \cdot g \cdot R}$$

Kiborulási határsebesség (ívmenetben, sík úton):

Az a sebesség, amelyet meghaladva a jármű irányíthatatlanná válik, megbillen, majd felborul.

$$v_{bmax} = \sqrt{\frac{l \cdot g \cdot R}{2 \cdot h_s}}$$

Motorjellemzők:

Nyomatékrugalmasság

$$e_M = \frac{M_{Mmax}}{M_{Pmax}}$$

M_{Mmax} : a motor maximális nyomatéka

M_{Pmax} : a motor maximális teljesítményéhez tartozó forgatónyomaték

Otto-motornál: $e_{MOtto} = 1,15 \div 1,3$

Diesel-motornál: $e_{MDiesel} = 1,05 \div 1,15$

Fordulatszám-rugalmasság

$$e_n = \frac{n_{Pmax}}{n_{Mmax}}$$

n_{Pmax} : a motor legnagyobb teljesítményéhez tartozó fordulatszám

n_{Mmax} : a motor legnagyobb nyomatékához tartozó fordulatszám

Otto-motornál: $e_{nOtto} = 1,6 \div 2$

Diesel-motornál: $R = 1,3 \div 1,6$

Összrugalmasság

$$E = e_M - \frac{1}{e_n^2}$$

A motor maximális teljesítményének számítása

$$P_{max} = M_{Pmax} \cdot 2 \cdot \pi \cdot n_{Pmax}$$

M_{Pmax} : a motor maximális nyomatéka (Nm)

n_{Pmax} : a motor legnagyobb teljesítményéhez tartozó fordulatszám (1/s)

A motor lökethossza

$$V_h = \frac{V_H}{Z}$$

$$V_h = \frac{D^2 \cdot \pi}{4} \cdot S \rightarrow S = \frac{4 \cdot V_h}{D^2 \cdot \pi}$$

A motor sűrítőtér térfogata

$$\varepsilon = \frac{V_h + V_c}{V_c} \rightarrow V_h = (\varepsilon \cdot V_c) - V_c$$

A motor óránkénti fogyasztása

$$B = b_t \cdot P_e$$

Effektív fajlagos tüzelőanyag-fogyasztás:

$$b_t = \frac{1}{H_{\ddot{u}} \cdot \eta_e}$$

Otto-motor:

Egy henger lökettérfogata ($m^3 \rightarrow dm^3$)

$$V_h = \frac{D^2 \cdot \pi \cdot s}{4}$$

D: hengerfúrat, hengerátmérő

A motor lökettérfogata ($m^3 \rightarrow dm^3$)

$$V_H = \frac{D^2 \cdot \pi \cdot s}{4} \cdot z$$

A motor effektív középnyomása (MPa)

$$P_e = \eta_m \cdot P_i$$

A motor effektív teljesítménye (W $\rightarrow$ kW, 10^3)

$$P_e = \frac{2}{4} \cdot V_H \cdot \eta_m \cdot P_i \cdot n$$

A sűrítési arány

$$\varepsilon = \frac{V_h + V_c}{V_c}$$

A motor indikált teljesítménye (W $\rightarrow$ kW, 10^3)

$$P_i = \frac{P_e}{\eta_m}$$

A literteljesítmény (kW/dm³)

$$P_L = \frac{P_e}{V_H}$$

A dugattyú középsebessége (m/s)

$$c_k = 2 \cdot s \cdot n$$

Az égéstér térfogata (cm³)

$$V_c = \frac{V_h}{\varepsilon - 1}$$

Diesel-motor (dízelmotor):

A dugattyú homlokfelülete ($m^2 \rightarrow mm^2, 10^6$)

$$A_d = \frac{D^2 \cdot \pi}{4}$$

Dugattyúra ható erő (N)

$$F_i = \frac{P_e \cdot A_d}{\zeta_m}$$

A_d: hengerkeresztmetszet

A motor egy hengerének a munkavégzése (J)

$$W_i = \frac{P_e \cdot A_d \cdot s}{\zeta_m} = F_i \cdot s$$